

บทที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของครูมัธยมศึกษา ครูประถมศึกษา และผู้นำท้องถิ่นในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดขอนแก่น โดยเปรียบเทียบรูปแบบของพิชโนกับรูปแบบของทรีแอนด์ส ตลอดจนศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยและเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาเลือกผู้สมัคร เป็นส.ส. ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นจึงแบ่งการอภิปราย เป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 อภิปรายผลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบรูปแบบของพิชโนกับรูปแบบของทรีแอนด์ส

ตอนที่ 2 อภิปรายผลเกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย เจตคติต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาเลือกผู้สมัคร เป็นส.ส.

ตอนที่ 1 : การเปรียบเทียบรูปแบบของพิชโนกับรูปแบบของทรีแอนด์ส

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 25, 26, 27, 28 และ 29 พบว่าตัวแปรเจตนาการเลือกผู้สมัครร่วมกับตัวแปรนิสัยที่เคยเลือกผู้สมัคร สามารถทำนายพฤติกรรมการเลือกผู้สมัครแต่ละหมายเลขสูงกว่าตัวแปรเจตนาการเลือกผู้สมัครเพียงตัวแปรเดียว ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 กล่าวคือ ทั้ง 2 รูปแบบมีความแตกต่างร้อยละของความแปรปรวนในกลุ่มผู้ตอบรวมต่อผู้สมัครหมายเลข 1 และหมายเลข 2 สูงกว่าร้อยละ 1 และ 9 ตามลำดับ ในกลุ่มครูมัธยมศึกษาสูงกว่าร้อยละ 1 และ 23 ตามลำดับ ในกลุ่มครูประถมศึกษาสูงกว่าร้อยละ 2 และ 3 ตามลำดับ และในกลุ่มผู้นำท้องถิ่นสูงกว่าร้อยละ 3 และ 8 ตามลำดับ จะพบว่าร้อยละของความแตกต่างของความแปรปรวน จะมีค่าสูงต่อผู้สมัครหมายเลข 2 ในกลุ่มผู้ตอบทุกกลุ่ม ซึ่งแสดงถึงตัวแปรนิสัยที่เคยเลือกผู้สมัครหมายเลข 2 มีอิทธิพลสูงต่อการเลือกผู้สมัครหมายเลข 2 มากกว่าต่อการเลือกผู้สมัครหมายเลข 1 ในกลุ่มผู้ตอบทั้ง 3 กลุ่ม อย่างไรก็ตามแม้ว่าตัวแปรนิสัยจะช่วยเพิ่มค่าอำนาจทำนายให้สูงขึ้นก็ตาม ตัวแปรเจตนาการเลือกผู้สมัครแต่ละหมายเลข ยังคงเป็นตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักของการทำนายพฤติกรรมการเลือกสูงกว่าตัวแปร

นิตย คือในกลุ่มผู้ตอบรวมคําหมายเลข 1 สูงกว่า .37 คําหมายเลข 2 สูงกว่า .09 ในกลุ่ม
 ครูมัธยมศึกษา คําหมายเลข 1 สูงกว่า .49 ในกลุ่มครูประถมศึกษาคําหมายเลข 1 สูงกว่า
 .37 คําหมายเลข 2 สูงกว่า .25 ในกลุ่มผู้นำท้องถิ่นคําหมายเลข 1 สูงกว่า .28 คําหมาย
 เลข 2 สูงกว่า .18 ยกเว้นคําหมายเลข 2 ในกลุ่มครูมัธยมศึกษา พบว่าตัวแปรนิตยมีค่า
 น้ำหนักการทำนายพฤติกรรมสูงกว่าค่าของเจตนาการเลือกอยู่ .22 . การที่ตัวแปรนิตย มีค่า
 น้ำหนักน้อยกว่าตัวแปรเจตนาการเลือก เพราะพฤติกรรมที่เคยเลือกผู้สมัครหมายเลข 1 และ
 หมายเลข 2 เป็นพฤติกรรมที่ไม่เกิดขึ้นบ่อยนัก จนถึงขั้นตอบสนองอย่างเป็นไปเอง นิตยสำหรับ
 บางพฤติกรรมจะมีความสำคัญมากกว่าเจตนาเชิงพฤติกรรม หากพฤติกรรมนั้นมีลักษณะ เป็นแบบ
 แผลที่ซ้ำ ๆ กันมานาน แต่บางพฤติกรรมหากบุคคลไม่คุ้นเคย เจตนาจะมีความสำคัญสูงกว่านิตย
 (Triandis 1977 : 12; 1980 : 220)

เมื่อนำตัวแปรความตื่นตัวทางสรีระหรือความพร้อมที่จะไปใช้สิทธิ์และตัวแปร
 ความเชื่ออํานวยของสถานการณ์ต่อการไปใช้สิทธิ์ คู่ตัวแปรเจตนาการเลือกผู้สมัครและนิตยต่อ
 การเลือกผู้สมัคร ซึ่งเป็นรูปแบบล่าสุดของทริยแอนดิส กลับทำนายพฤติกรรมการเลือกผู้สมัคร
 ไม่สูงไปกว่ารูปแบบเดิม คือในกลุ่มผู้ตอบรวมต่อผู้สมัครหมายเลข 1 และ 2 ร้อยละของความ
 แปรปรวนน้อยกว่าเดิมอยู่ 1 และ 2 ตามลำดับ ในกลุ่มครูมัธยมศึกษาคําหมายเลข 1 และ 2
 น้อยกว่าเดิม 0 และ 10 ตามลำดับ ในกลุ่มครูประถมศึกษาน้อยกว่าเดิม 1 และ 0 ตามลำดับ
 ในกลุ่มผู้นำท้องถิ่น น้อยกว่าเดิม 2 และ 3 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ในกรณีการศึกษา
 พฤติกรรมการเลือกตั้ง ตัวแปรความตื่นตัวทางสรีระและความเชื่ออํานวยของสถานการณ์ ไม่เป็น
 ตัวแปรที่มีความสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมการเลือกผู้สมัคร ทั้งนี้อาจ เป็น เพราะ
 ประการแรก กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาโดยเฉพาะกลุ่มผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญ และ
 เป็นกลไกของรัฐที่จะต้องเป็นตัวอย่่างในการไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงอยู่แล้ว อีกทั้งจำนวนผู้ตอบ
 ที่นำมาวิเคราะห์ เป็นกลุ่มผู้ตอบที่ไปใช้สิทธิ์อยู่แล้ว แม้ว่าจะเลือกหรือไม่เลือกผู้สมัครหมายเลข
 ไต่ก็ตาม ดังนั้นจึงทำให้ค่าตัวแปรทั้ง 2 จึงค่อนข้างคงที่และไม่ส่งผลต่อค่าน้ำหนักมากนัก
 ตัวอย่างกรณีงานวิจัยของบรินเบิร์ก (Brinberg 1979 : 572) ที่ศึกษาพฤติกรรมการเข้า
 โปสถ์สวดมนต์ในวันอาทิตย์ของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ พบว่าตัวแปรความเชื่ออํานวย
 ของสถานการณ์ ไม่ช่วยเพิ่มค่าน้ำหนักการทำนายพฤติกรรมให้กับตัวแปรเจตนาและนิตยแต่อย่างใด
 เช่นเดียวกับงานวิจัยของบรินเบิร์กและดูแรนด์ (Brinberg and Durand 1983 : 466)

ที่ศึกษาพฤติกรรมการรับประทานอาหารฟาสต์ฟู้ดที่ร้านแฮม เบอร์เกอร์ พบว่าตัวแปรความ เชื่อ
 อำนวยของสถานการณ กัลบทำให้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณลดลงถึง .13 และเกือบไม่มีนัย
 สำคัญด้วย

ประการที่สอง รูปแบบของทริยแอนดิสน่าจะเป็นการศึกษาพฤติกรรมระหว่าง
 บุคคลในสถานการณที่จะเกิดขึ้นเฉพาะหน้า เช่นวัดตัวแปรในรูปแบบในวันที่เลือกตั้งจริง ถ้า
 ในวันนั้นเกิดฝนตกหนัก หรือเจ็บป่วยกระทันหัน พฤติกรรมการเลือกก็จะเป็นศูนย์ได้มากขึ้น แต่
 ถ้าไม่มีเหตุการณ์ดังกล่าว การทำนายพฤติกรรมการเลือกผู้สมัครหมายเลขใดก็จะเด่นชัด เป็นต้น
 ดังนั้น วิธีวัดตัวแปรต่างๆ ก่อนการเลือกตั้งหลาย ๆ วัน จึงทำให้ค่าตัวแปรความตื่นตัวทางสรีระ
 และความ เชื่ออำนวยความสะดวกมีค่าที่ค่อนข้างคงที่ และไม่อาจถือเป็นตัวแปรที่จำเป็นใน
 การศึกษา เช่นกรณีดังกล่าวมาก็เป็นได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรเจตนาการเลือกผู้สมัครสามารถทำนายพฤติกรรมการ
 การเลือกตั้งได้อย่างมีนัยสำคัญ เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 และในการศึกษาพฤติกรรมการ
 เลือกตั้ง การศึกษาตัวแปรเจตนาการเลือกผู้สมัครและนิสัยที่เคยเลือกผู้สมัครจะทำนายพฤติกรรมการ
 การเลือกผู้สมัครได้ดีกว่าตัวแปรเจตนาการเลือกเพียงตัวแปรเดียว และไม่จำเป็นที่จะนำตัว
 แปรความตื่นตัวทางสรีระและความ เชื่ออำนวยความสะดวกมาวิเคราะห์ร่วมด้วย

เมื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างเจตนาการเลือกผู้สมัครและพฤติกรรมการ
 เลือกผู้สมัคร พบว่ามีความสอดคล้องกันต่อผู้สมัครหมายเลข 1 ร้อยละ 93.4 ต่อผู้สมัคร
 หมายเลข 2 ร้อยละ 97 ต่อผู้สมัครหมายเลข 3 ร้อยละ 95.6 และกรณีตัดสินใจไม่ได้หรือไม่
 ไม่เลือกสอดคล้องกับการไม่เลือกหมายเลขใดเลย ร้อยละ 29.4 รวมแล้วร้อยละของความ
 สอดคล้องระหว่างเจตนาการเลือกผู้สมัครกับพฤติกรรมการเลือกผู้สมัครเท่ากับ ร้อยละ 86.2
 แสดงว่า เจตนาการเลือกของบุคคลสามารถทำนายพฤติกรรมการเลือกของบุคคลได้ในระดับที่
 สูงมาก ยกเว้นในกลุ่มที่มีเจตนาไม่เลือกหรือตัดสินใจไม่ได้มาเปลี่ยนใจเลือกผู้สมัครหมายเลข
 ใดหมายเลขหนึ่งถึงร้อยละ 70.6 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติของการเลือกตั้ง
 ที่บุคคลยังลังเลอยู่ในระยะแรกแล้วมาตัดสินใจเลือกในวันเลือกตั้งจริง แต่การวิจัยนี้ไม่ได้วิเคราะห์
 แยกเฉพาะส่วนกลุ่มผู้ตอบที่มีเจตนาการเลือกที่ตัดสินใจไม่ได้หรือไม่เลือก ว่าตัวแปรใดที่มีอิทธิพล
 ต่อการเลือกผู้สมัครแต่ละหมายเลข อย่างไรก็ตาม ร้อยละของกลุ่มที่ลังเลนี้เลือกผู้สมัครหมายเลข 3

มากที่สุด คือร้อยละ 33.8 ของกลุ่มตั้งแต่วันที่ไม่เลือกหมายเลขใดหมายเลขหนึ่ง รองลงมาคือ หมายเลข 2 ร้อยละ 22.1 หมายเลข 3 ร้อยละ 14.7

ในการสำรวจประชามติเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยทั่วไปจะสนใจทำนายว่ามีผู้ไปใช้สิทธิร้อยละเท่าใด หมายเลขใด หรือพรรคใดจะได้รับคะแนนเสียงมากน้อยเพียงใด เช่นเดียวกับที่ ดร.นิยม ปุระคำ (มติชน, 25 ธันวาคม 2529 : 1, 2) ได้เสนอผลการสำรวจประชามติการเลือกตั้งซ่อมส.ส.ในเขตที่ 1 จังหวัดขอนแก่น ในวันที่ 28 ธันวาคม 2529 โดยสำรวจก่อนวันเลือกตั้งประมาณ 7 วัน ได้ประมาณผู้ใช้สิทธิไว้จำนวน 142,000 คน และทำนายผลการเลือกตั้งว่า หมายเลข 1 จะได้คะแนนนำ คือได้คะแนน 69,000 อันดับสองคือหมายเลข 2 ได้ 52,000 และหมายเลข 3 ได้ 21,000 ซึ่งการเลือกตั้งจริงไม่สอดคล้องกัน คืออันดับหนึ่ง หมายเลข 2 ได้ 38,578 อันดับสองหมายเลข 1 ได้ 37,115 และอันดับสาม หมายเลข 3 ได้ 32,088 จากผู้ใช้สิทธิจำนวน 111,182 คน (จากป้ายประกาศผลการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตที่ 1 หน้าศาลากลางจังหวัดขอนแก่น คืนวันที่ 28 ธันวาคม 2529) เช่นเดียวกับผลการวิจัยนี้ที่ไม่สอดคล้องกับผลการเลือกตั้งจริง ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นกลุ่มครูและผู้นำท้องถิ่น ที่มีใช้กลุ่มประชากรทั้งหมดที่มีสิทธิ์ ดังนั้นผลวิจัยจึงอาจทำนายได้เฉพาะกลุ่มครูมัธยมศึกษา ครูประถมศึกษาและผู้นำท้องถิ่นเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสันนิษฐานว่ากลุ่มครูและผู้นำท้องถิ่นน่าจะมีอิทธิพลต่อประชากรในชุมชนของตน ในการเลือกผู้สมัครหมายเลขใดหมายเลขหนึ่ง ผลวิจัยพบว่าหมายเลข 3 ได้รับการเลือกมากที่สุด ซึ่งสภาพการณ์จริงหมายเลข 3 ก็ได้คะแนนไล่ติดหมายเลข 2 และ 1 ต่างกับผลการสำรวจของดร.นิยม ปุระคำมาก ซึ่งก็อาจจะสรุปได้บ้างว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาน่าจะมีอิทธิพลต่อประชากรที่ไปใช้สิทธิอยู่บ้าง

2. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 30, 31, 32, 33 และ 34 พบว่าตัวแปรความรู้สึก คุณค่าของผลกระทบ และปัจจัยทางสังคมในรูปแบบของทรีแอนด์ส สามารถทำนายเจตนาการเลือกผู้สมัครแต่ละหมายเลขได้สูงกว่าตัวแปรเจตคติทางตรงและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรงในรูปแบบของพีชไบนี เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 กล่าวคือในกลุ่มผู้ตอบรวม ร้อยละของความแปรปรวนในการทำนายเจตนาการเลือกผู้สมัครหมายเลข 1 สูงกว่าร้อยละ 6 ต่อผู้สมัครหมายเลข 2 และหมายเลข 3 สูงกว่าร้อยละ 10 ในกลุ่มครูมัธยมศึกษา ต่อผู้สมัคร

หมายเลข 2 สูงกว่าร้อยละ 10 ต่อผู้สมัครหมายเลข 3 สูงกว่าร้อยละ 7 ในกลุ่มครูประถมศึกษา
 ศึกษาต่อผู้สมัครหมายเลข 1 สูงกว่าร้อยละ 5 ต่อผู้สมัครหมายเลข 2 สูงกว่าร้อยละ 8 และ
 ต่อผู้สมัครหมายเลข 3 สูงกว่าร้อยละ 10 ในกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ต่อผู้สมัครหมายเลข 1 สูงกว่า
 ร้อยละ 6 ต่อผู้สมัครหมายเลข 2 สูงกว่าร้อยละ 18 และต่อผู้สมัครหมายเลข 3 สูงกว่าร้อยละ
 14 ทั้งนี้จะพบว่าร้อยละของความแปรปรวนในการทำนายเจตนาการเลือกผู้สมัครแต่ละ
 หมายเลข จะมีค่าสูงสุดในกลุ่มผู้นำท้องถิ่น คืออยู่ระหว่างร้อยละ 6 ถึง 18 และพบว่าความ
 แตกต่างของความแปรปรวนใน 2 รูปแบบ พบเด่นชัดในกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ซึ่งมีระดับการศึกษาโดย
 เฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มครูมัธยมศึกษาและครูประถมศึกษา สอดคล้องกับข้อค้นพบของทริแอนด์สที่ว่า
 รูปแบบของทริแอนด์สอธิบายความแปรปรวนได้ดีกว่าในกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคมที่ต่ำ
 กว่า ขณะที่รูปแบบของพิชไนน์อธิบายกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าได้ดีกว่า
 (Triandis 1977 : 233) และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักถดถอยมาตรฐานของตัวแปร
 ทำนายในรูปแบบของทริแอนด์ส พบว่าตัวแปรคุณค่าของผลกรรม ซึ่งคำนวณมาจากความเชื่อ
 เกี่ยวกับผลกรรมคูณด้วยการประ เหมินคุณค่าของผลกรรม มีค่าน้ำหนักสูงกว่าตัวแปรความรู้สึก
 (ตรงกับตัวแปร เจตคติทางตรงในรูปแบบของพิชไนน์) และสูงกว่าตัวแปรปัจจัยทางสังคม
 โดยที่ความแตกต่างของน้ำหนักถดถอยมาตรฐานของคุณค่าของผลกรรมกับความรู้สึก ในกลุ่ม
 ผู้ตอบรวมอยู่ระหว่าง .06 ถึง .22 ในกลุ่มครูประถมศึกษาอยู่ระหว่าง .06 ถึง .22
 กลุ่มผู้นำท้องถิ่นอยู่ระหว่าง .13 ถึง .17 ยกเว้นในกลุ่มครูมัธยมศึกษาที่น้ำหนักถดถอยมาตรฐาน
 ฐานของความรู้สึกมีค่าสูงกว่าคุณค่าของผลกรรม คือต่างกันอยู่ระหว่าง .04 ถึง .16 แสดง
 ให้เห็นว่าโดยทั่วไปตัวแปรคุณค่าของผลกรรมหรือความเชื่อ เกี่ยวกับผลกรรมของการกระทำคุณ
 การประ เหมินคุณค่าของผลกรรม เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในการทำนายเจตนาการเลือกผู้สมัคร
 สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัส จินตะนิตลกุล และคณะ (2529 : 48, 50, 53) ที่ได้
 ศึกษาพฤติกรรมการเลือกสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ เป็นผู้แทนราษฎรของกรุงเทพมหานคร ใน
 วันที่ 27 กรกฎาคม 2529 ของนักศึกษาภาคบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 ซึ่งพบว่าตัวแปร เจตคติทางอ้อมสามารถทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมได้สูงกว่าเจตคติทางตรง
 แสดงให้เห็นว่า ในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตัวแปรความเชื่อกับการประ เหมินผลกรรมเป็นสาระ
 สำคัญที่กำหนดเจตคติทางตรงและส่งผลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของพิชไนน์
 ที่เชื่อว่า ตัวกำหนดเจตคติต่อพฤติกรรมคือ ความเชื่อเกี่ยวกับผลกรรมกับการประ เหมินผลกรรม

ของพฤติกรรม (Ajzen and Fishbein 1980 : 54-55) อย่างไรก็ตามก็ตี ตัวแปรเจตคติทางตรงมีค่าน้ำหนักสูงกว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรงหรือบุคคลใกล้ชิดที่มีความสำคัญต่อผู้ตอบ คือมีความแตกต่างกันอยู่ระหว่าง .13 ถึง .16 ในกลุ่มผู้ตอบรวม สำหรับกลุ่มครูมัธยมศึกษาแตกต่างอยู่ระหว่าง .13 ถึง .23 ในกลุ่มครูประถมศึกษาระหว่าง .03 ถึง .09 และในกลุ่มผู้นำท้องถิ่น อยู่ระหว่าง .18 ถึง .28 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฟิชไบน์ ไทมัส และแจคการ์ด (Fishbein, Thomas and Jaccard 1980 : 200-206) ซึ่งศึกษาการเลือกตั้งทั่วไปของอังกฤษ ปี 1974 และสอดคล้องกับงานวิจัยของฟิชไบน์ ไอเซน และฮินเคิล (Fishbein, Ajzen and Hinkle 1980 : 178-195) ซึ่งพบว่าเจตคติทางตรงมีน้ำหนักการทำนายสูงกว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรงคือการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ปี 1976 และงานวิจัยของ มนัส จินคณะศิลปกรรมศาสตร์ (2529 : 45) แสดงว่ากลุ่มผู้ตอบให้ความสำคัญต่อเจตคติของคนต่อการเลือกผู้สมัครมากกว่าการคล้อยตามบุคคลใกล้ชิดที่มีความสำคัญต่อตน แต่อย่างไรก็ตาม ตัวแปรเจตคติทางตรงและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรงร่วมกันทำนายเจตนาการเลือกผู้สมัครแต่ละหมายเลขได้อย่างมีนัยสำคัญ เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 ขณะที่ตัวแปรทั้ง 3 ในรูปแบบของทรีแอนดิส ตัวแปรปัจจัยทางสังคมมีค่าน้ำหนักของการทำนายค่าที่สุด และไม่มีนัยสำคัญในกลุ่มผู้ตอบที่เป็นผู้นำท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าปัจจัยทางสังคมซึ่งคำนวณมาจากผลรวมของปทัสถาน บทบาท ข้อตกลงระหว่างบุคคล และอัตมโนทัศน์ต่อผู้สมัครมีความสำคัญน้อยต่อกลุ่มผู้นำท้องถิ่นในกรณีการเลือกตั้งทางการเมือง

3. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 36, 37 และ 38 พบว่าในกลุ่มผู้ตอบทั้ง 3 กลุ่ม ที่เลือกผู้สมัครหมายเลขใดหมายเลขหนึ่ง จะมีความเชื่อเกี่ยวกับผลกระทบต่อการเลือกผู้สมัคร มีความเชื่อที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และเจตคติต่อผู้สมัครหมายเลขนั้น ๆ ในทางบวกสูงกว่าหมายเลขที่กลุ่มไม่เลือกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 แสดงว่าความเชื่อและเจตคติเหล่านี้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเลือกผู้สมัครของผู้ตอบ

4. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 48 และ 49 พบว่าตัวแปรเจตคติต่อการเลือกผู้สมัครหมายเลข 1 และหมายเลข 2 มีอิทธิพลต่อเจตนาการเลือกผู้สมัครหมายเลขทั้งสองและพฤติกรรมการเลือกผู้สมัครสูงกว่าตัวแปรเจตคติต่อพรรคการเมืองของผู้สมัคร และเจตคติต่อหัวหน้าพรรคการเมืองของผู้สมัครหมายเลข 1 และหมายเลข 2 เป็นไปตามสมมติ

ฐานข้อที่ 6 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้ตอบให้ความสำคัญต่อผู้สมัครมากกว่าพรรคและหัวหน้าพรรคของผู้สมัครเอง ซึ่งต่างกับการเลือกตั้งในอังกฤษ ปี 1974 ที่ศึกษาโดยฟิชไบน์ โทมัส และแจคคาร์ด (Fishbein, Thomas and Jaccard 1980 : 200-206) พบว่าตัวแปรเจตคติต่อพรรคการเมืองมีน้ำหนักของการทำนายสูงกว่าเจตคติต่อผู้สมัคร แต่สอดคล้องกับการวิจัยของฟิชไบน์ ไอเซนและฮินเคิล (Fishbein, Ajzen and Hinkle 1980 : 178-195) ที่พบว่าเจตคติต่อผู้สมัครมีน้ำหนักของการทำนายสูงกว่าเจตคติต่อพรรคการเมืองของผู้สมัครแข่งขันเป็นประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา

เมื่อเปรียบเทียบกับการทำนายเจตนาการเลือกและพฤติกรรมการเลือกในรูปแบบของฟิชไบน์และรูปแบบของทรีแอนดิส พบว่าเจตคติต่อการเลือกผู้สมัคร เจตคติต่อพรรคการเมือง และเจตคติต่อหัวหน้าพรรคการเมือง ร่วมกันทำนายเจตนาการเลือกและพฤติกรรมการเลือกผู้สมัครได้น้อยกว่าตัวแปรทำนายในรูปแบบทั้ง 2 รูปแบบ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพรรคกิจประชาคมและหัวหน้าพรรคกับพรรคราษฎรและหัวหน้าพรรค เป็นพรรคที่ดั่งขึ้นใหม่ ผลงานและบทบาทยังไม่เป็นที่รับรู้ของกลุ่มตัวอย่างเท่าที่ควร ตลอดจนอาจเป็นเพราะบทบาทของหัวหน้าพรรคทั้งสองต่อการรณรงค์หาเสียงในครั้งนี้อาจไม่เท่าบทบาทของตัวผู้สมัครเอง ดังนั้นการเลือกตั้งส.ส. ตัวแปรเจตคติต่อพรรคการเมือง และเจตคติต่อหัวหน้าพรรคการเมืองของผู้สมัครที่เป็นพรรคใหม่หรือผู้นำใหม่ จึงอาจไม่เหมาะสมที่จะใช้ทำนายเจตนาและพฤติกรรมการเลือกผู้สมัครเท่ากับตัวแปรทำนายในรูปแบบของฟิชไบน์และรูปแบบของทรีแอนดิส

5. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 39 ถึงตารางที่ 47 พบว่า ต่อผู้สมัครหมายเลข 1 กลุ่มผู้ตอบที่เป็นครูมัธยมศึกษาและครูประถมศึกษา เชื่อว่าการเลือกผู้สมัครหมายเลข 1 ทำให้พรรคฝ่ายค้านเข้มแข็งขึ้น และไม่เชื่อว่าจะได้ส.ส. ที่ขาดความจริงใจต่อประชาชน ซึ่งก็สอดคล้องกับการรณรงค์หาเสียงของพรรคฝ่ายค้านที่กล่าวว่าการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการพิสูจน์ความศรัทธาของประชาชนต่อพรรคฝ่ายค้านกับพรรคร่วมรัฐบาล (ขอนแก่นนิวส์ 2529 : 1, 2) แต่กลุ่มผู้นำท้องถิ่น เชื่อว่าจะทำให้ผลผลิตของเกษตรกรมีราคาดีขึ้น ซึ่งตรงกับผลประโยชน์ของกลุ่มผู้ตอบส่วนใหญ่ที่มีอาชีพเป็นเกษตรกร และพบว่ากลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลต่อการเลือกผู้สมัครหมายเลข 1 นั้น ไม่พบในกลุ่มครูประถมศึกษา กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ยกเว้นในกลุ่มครูมัธยมศึกษาที่เชื่อว่า นายทุนไม่สนับสนุนให้เลือกผู้สมัครหมายเลข 1 ส่วนเจตคติที่มีอิทธิพลไม่พบในกลุ่มครูมัธยมศึกษาและครูประถมศึกษา ยกเว้นในกลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่รู้สึกว่าการเลือกผู้สมัครหมายเลข 1

เป็นสิ่งที่ก้าวหน้า ซึ่งอาจจะ เป็นความเชื่อที่ผูกพันกับลุงแคล้ว นรปติ ที่ทั่วไปเชื่อว่า ผู้สมัคร หมายเลข 1 เป็นตัวแทนของลุงแคล้ว เพราะลุงแคล้วประกาศเช่นนั้นและทั้งสองเคย เป็นสมาชิก พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทยมาก่อน และถือเป็นกลุ่มก้าวหน้า (ขอนแก่นนิวส์ 2529 : 1, 11)

ต่อผู้สมัครหมายเลข 2 พบว่ากลุ่มผู้นำท้องถิ่น เชื่อว่าการเลือกผู้สมัครหมายเลข 2 ทำให้ได้ส.ส.ที่เป็นปาก เป็นเสียงของชาวขอนแก่นที่แท้จริง แต่ไม่พบความเชื่อที่มีอิทธิพลในกลุ่มครู มัธยมศึกษาและครูประถมศึกษา สำหรับกลุ่มอ้างอิงนั้นพบในกลุ่มครูประถมศึกษาที่เชื่อว่า หัวหน้า พรรคราษฎรสนับสนุนให้เลือกผู้สมัครหมายเลข 2 แต่ไม่พบกลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลในกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ส่วน เจตคติต่อการเลือกผู้สมัคร กลุ่มครูมัธยมศึกษา รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่น่าสนับสนุน น่าสนใจ ค่อนข้าง สกปรกและเป็นสิ่งที่โง่ ขณะที่กลุ่มครูประถมศึกษา เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ แต่ไม่พบ เจตคติ ที่มีอิทธิพลในกลุ่มผู้นำท้องถิ่นแต่อย่างใด

ต่อผู้สมัครหมายเลข 3 พบว่ากลุ่มผู้ตอบทั้ง 3 กลุ่มมีความเชื่อที่คล้ายกันคือเชื่อว่าการเลือกผู้สมัครหมายเลข 3 ทำให้ได้ส.ส.ที่เป็นปาก เป็นเสียงของชาวขอนแก่นที่แท้จริง และ ทำให้ได้ส.ส.ที่มีความเข้มแข็ง กล้าพูด กล้าทำ สำหรับกลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพล ผู้ตอบทั้ง 3 กลุ่ม มีความคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงใกล้เคียงกัน คือ ข้าราชการท้องถิ่น กลุ่มสามล้อ และลุงแคล้ว นรปติ แต่พบว่าในกลุ่มผู้นำท้องถิ่น เชื่อว่าพรรคร่วมรัฐบาลไม่สนับสนุนให้เลือกผู้สมัครหมายเลข 3 ส่วน เจตคติที่มีอิทธิพล พบว่ากลุ่มครูมัธยมศึกษา รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ดี และน่าสนใจ เช่นเดียวกับกลุ่มผู้นำท้องถิ่น แต่ในกลุ่มครูประถมศึกษา รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่น่าสนับสนุน และมีประโยชน์

เป็นที่น่าสังเกตว่า ความเชื่อเกี่ยวกับผลกระทบในข้อที่ 1 และ 2 ซึ่งเป็นความเชื่อ เด่นชัดที่มีค่าความถี่สูงสุด เป็นอันดับหนึ่งและสอง จากการสำรวจความเชื่อ เด่นชัดก่อนนำมาสร้าง แบบสำรวจจริง ไม่ได้เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อเจตนาการเลือกผู้สมัครทั้ง 3 หมายเลขเลย ซึ่งไม่ สอดคล้องกับความเชื่อของพิชโยนที่ว่า การจัดอันดับความเชื่อเด่นชัดที่มีความถี่สูงสุดมากๆ จะมีความสัมพันธ์กันสูงกับความหนักแน่นของความเชื่อต่อเจตนาเชิงพฤติกรรม (Fishbein and Ajzen 1975 : 219) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ (1) การสำรวจความเชื่อ เด่นชัดทั้งเวลา ห่างจากการเลือกตั้งจริงมากเกินไป คือประมาณ 20-24 วัน ซึ่งระยะเวลาห่างดังกล่าวทำให้ ข้อความเชื่อของกลุ่มผู้ตอบเปลี่ยนแปลงไปได้ และ (2) อาจเกิดจากการรณรงค์หาเสียงของ ผู้สมัครที่กระทำกันอย่างเต็มที่ในช่วงเวลาใกล้การเลือกตั้ง ทำให้ความเชื่อของกลุ่มผู้ตอบ เปลี่ยนไป

ปรากฏการณ์นี้อาจเกิดขึ้นกับความเชื่อเด่นชัดในกลุ่มอ้างอิงต่อการเลือกผู้สมัครด้วย แต่ผลวิจัยไม่ขัดแย้งกับการสำรวจความเชื่อเด่นชัด

กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นว่าตัวแปรเจตคติทางตรง เจตคติทางอ้อม และการคัดเลือตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อมจะส่งผลต่อเจตนาการเลือกผู้สมัครทุกหมายเลข โดยเฉพาะกับหมายเลข 3 มากกว่าหมายเลขอื่น ๆ โดยเหตุนี้จำนวนตัวอย่างที่ลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครจึงสูงกว่าหมายเลข 1 และ หมายเลข 2 ในกลุ่มผู้ตอบทั้ง 3 กลุ่ม

ตอนที่ 2 : เปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย เจตคติต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บทบาทและเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาเลือกผู้สมัคร

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 50 พบว่า กลุ่มผู้ตอบยึดถือคุณสมบัติของผู้สมัคร เป็นเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาเลือกผู้สมัคร เป็นส.ส. เป็นอันดับแรก ร้อยละ 36 พิจารณาผู้สมัครและนโยบายพรรค เป็นอันดับสอง ร้อยละ 26.3 และพิจารณานโยบายพรรคเป็นอันดับสาม ร้อยละ 22.9 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7 และสอดคล้องกับผลการสำรวจของ ดร.นิยม ปุราคำ (มดิชน 2529 : 1, 2) ที่สำรวจความรู้ความเข้าใจและความสนใจของประชาชนต่อการเลือกตั้งซ่อมส.ส.เขต 1 จังหวัดขอนแก่น ในวันที่ 28 ธันวาคม 2529 พบว่า เกณฑ์พิจารณาเลือกผู้สมัครเป็นส.ส. อันดับแรก คือคำนึงถึงตัวบุคคลผู้สมัคร ร้อยละ 44.2 อันดับสอง พิจารณาผู้สมัครและพรรค ร้อยละ 30.4 และอันดับสาม พิจารณาพรรคของผู้สมัคร ร้อยละ 13.7 และเป็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับผลการเลือกผู้สมัครที่สำรวจได้ (ตารางที่ 10 หน้า 75) สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครแต่ละหมายเลขเป็นส่วนใหญ่ มากกว่าความเชื่อที่เกี่ยวกับนโยบายของพรรคหรือของผู้สมัคร ต่างกับชาวกรุงเทพมหานครที่นิยมพิจารณานโยบายของพรรคเป็นอันดับแรก อย่างไรก็ตามที่กลุ่มครูมัธยมศึกษาและครูประถมศึกษาจัดอันดับเกณฑ์พิจารณาที่สอดคล้องกัน คือ อันดับแรกพิจารณานโยบายพรรค ร้อยละ 33 และ 30.2 ตามลำดับ รวมร้อยละ 31.1 อันดับสอง ผู้สมัครประกอบนโยบายพรรค ร้อยละ 27.7 และ 29.7 ตามลำดับ รวมร้อยละ 28.7 และอันดับสาม คุณสมบัติของผู้สมัคร ร้อยละ 25.9 และ 23.9 ตามลำดับ รวมร้อยละ 24.6 ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พบว่ากลุ่มอาชีพที่ให้ความสำคัญต่อพรรคมากกว่า

ตัวผู้สมัครในสัดส่วนร้อยละที่สูงที่สุดคือกลุ่มนัก กษา ครูและอาจารย์ ในการเลือกตั้งส.ส. ในวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 (สถาบันวิจัยสังคม, ม.ป.ป.) และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในบทความของรองเลขาธิการคุรุสภา (ประวิทย์ ทองศรีนุ่น 2530 : 14) ที่กล่าวถึงบทบาทของครูต่อ การเมือง เน้นให้ครูยึดถือหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกส.ส. ในด้านนโยบายของพรรค คุณสมบัติ และนโยบายของผู้สมัคร เป็นสำคัญ และเรียกร้องให้ครูเผยแพร่และแนะนำประชาชนในชุมชนให้ถือ เกณฑ์ดังกล่าวด้วย ขณะที่กลุ่มผู้นำท้องถิ่นพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร เป็นอันดับแรก ร้อยละ 55.3 อันดับสอง ผู้สมัครและนโยบายพรรค ร้อยละ 22.1 และอันดับสาม พิจารณาผลงานที่ผ่านมาของ พรรค ร้อยละ 9.6

2. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 51 พบว่ากลุ่มผู้ตอบทั้ง 3 กลุ่ม เชื่อว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยต้องมีการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระดับสูง เกินกว่า ร้อยละ 95 โดยเฉพาะในกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ขณะที่กลุ่มครูมัธยมศึกษามีความ เชื่อน้อยกว่า แต่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทั้ง 3 กลุ่ม เชื่อว่าพรรคการเมืองมีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยสูง เกินกว่าร้อยละ 87 เชื่อว่านายกรัฐมนตรืควรมาจากการเลือกตั้งสูง เกินกว่าร้อยละ 85 โดยเฉพาะในกลุ่มครูประถมศึกษาและกลุ่มผู้นำท้องถิ่น (ร้อยละ 88.3 และ 84.7 ตามลำดับ) เชื่อว่าการ เลือกตั้งส.ส.มีการแจกเงินหรือสิ่งของ เครื่องใช้สูงกว่าร้อยละ 58 โดยเฉพาะใน กลุ่มครูประถมศึกษาและครูมัธยมศึกษา (ร้อยละ 64.8 และ 56.6 ตามลำดับ) และเชื่อว่าการ แจกเงินหรือสิ่งของ เครื่องใช้ เพื่อให้ผู้มีสิทธิ์ เลือกคน เป็นส.ส. จะ เป็นโทษต่อบ้าน เมืองในภายหลัง สูง เกินกว่าร้อยละ 78 ซึ่งพบว่ากลุ่มผู้นำท้องถิ่นมีความ เชื่อว่าใช้ต่ำกว่ากลุ่มครูประถมศึกษาและ กลุ่มครูมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ (ร้อยละ 72.1, 82.2 และ 80.5 ตามลำดับ) ทั้งนี้มีความ สอดคล้องกับความ เชื่อของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่ เชื่อว่าการรับเงินแจกหรือสิ่งของ เครื่องใช้ เป็นสิ่งที่ ควรทำสูงกว่ากลุ่มครูประถมศึกษาและครูมัธยมศึกษา (ร้อยละ 23.3, 12.2 และ 8.8 ตามลำดับ) และ เชื่อว่าการ เลือกตั้งส.ส.ทำให้ชีวิตคนดีขึ้นสูงกว่ากลุ่มครูทั้งสองกลุ่ม เช่นกัน และยัง เห็นควร เลือกผู้สมัครที่แจกเงิน เป็นส.ส. สูงกว่ากลุ่มครูทั้งสองอีกด้วย

ทั้ง 3 กลุ่มไม่เชื่อว่าการ เลือกตั้งส.ส.จะช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนดีขึ้น ไม่เชื่อว่าผู้ที่ได้ เป็นส.ส.จะช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนดีขึ้น สูง เกินกว่าร้อยละ 61 และ 80

ตามลำดับ โดยที่กลุ่มผู้นำท้องถิ่นไม่เชื่อ (ร้อยละ ๘1.2 และ ๘2.2) ต่ำกว่ากลุ่มครูประถมศึกษา และครูมัธยมศึกษา (ร้อยละ ๘9.1, 87 และ ๘4.6, ๘3.2 ตามลำดับ) กลุ่มผู้ตอบไม่เชื่อว่าการรับเงินแจก เป็นสิ่งที่ควรทำ สูงกว่าร้อยละ 84 และไม่เชื่อว่าควรเลือกผู้สมัครที่แจกเงินให้ตน เป็นส.ส. สูงกว่าร้อยละ 95

โดยสรุป กลุ่มผู้ตอบมีความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยในแง่ที่ว่า การเลือกตั้ง ส.ส. และพรรคการเมือง เป็นสิ่งต้องมีในระบบประชาธิปไตย ตามการรับรู้ที่ทั่วไป และเชื่อว่าผู้บริหารประเทศระดับสูงสุด คือนายกรัฐมนตรีควรได้มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่สอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับประชาธิปไตย แม้ผู้ตอบจะรับรู้เช่นนั้นแต่กลับเห็นบทบาทต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนให้ดีขึ้นจากการที่ได้มีการเลือกตั้ง ส.ส. หรือผู้ที่ได้เป็นส.ส. เอง ไปในทางที่เป็นไปไม่ได้ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า บทบาทและผลงานของส.ส. ทั้งในอดีตและปัจจุบันได้ส่งผลต่อการรับรู้ของผู้ตอบในทางที่ไม่เอื้ออำนวยต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนค่อนข้างมาก และสภาพการณ์เหล่านี้ยังคงได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากบุคคลในวงการต่างๆ เกี่ยวกับบทบาทและผลงานของส.ส. ในทางลบอยู่อย่างมากในทุกวันนี้

3. จากผลการวิเคราะห์ที่ตามตารางที่ 52 และ 53 พบว่ากลุ่มผู้ตอบมีเจตคติต่อการเลือกตั้งส.ส. ในทิศทางที่ตีปานกลาง แต่เชื่อว่าการเลือกตั้งส.ส. ไม่ค่อยสะอาดนัก ซึ่งอาจเป็นการรับรู้จากการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครที่ใช้กลไกด่าง ๆ ที่ทำให้ประชาชนเห็นว่า เป็นกลวิธีที่สกปรก เช่น การแจกเงิน การซื้อบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิ การโจมตีคู่แข่ง เป็นต้น (ขอนแก่นนิวส์ 2529 : 1, 11; สยามนิวส์ 2529 : 1, 2; สิทธิ จิรโรจน์ 2530 : 7, 13) อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้ตอบก็ยังเห็นควรสนับสนุนการเลือกตั้งส.ส. และเห็นว่า เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ค่อนข้างมาก

เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มผู้ใช้สิทธิกับกลุ่มที่ไม่ใช้สิทธิ พบว่าเจตคติต่อการเลือกตั้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กลุ่มที่ใช้สิทธิมีเจตคติในทางบวกที่ค่อนข้างตีปานกลาง แต่กลุ่มผู้ที่ไม่ใช้สิทธิมีเจตคติในทางที่ติดลบมาก และเห็นว่าเป็นสิ่งที่น่าเบื่อและสกปรก ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้กลุ่มผู้ตอบไม่ไปใช้สิทธิ และพบมากในกลุ่มครูมัธยมศึกษาและครูประถมศึกษา ถึงร้อยละ 83.2 ของกลุ่มผู้ไม่ใช้สิทธิ ซึ่งนอกจากจะระบุเหตุผลที่ไม่ไปใช้สิทธิว่า ดิรราชการ แม้ว่าจะตอบในด้านบทบาทเห็นควรไปใช้สิทธิอย่างมากก็ตาม